

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 182/09-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. mája 2009 predbežne prerokoval sťažnosť A. B. a Ž. B., obaja bytom I., a J. C., N., zastúpených advokátom JUDr. J. G., T., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Co 62/2008 z 31. marca 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. B., Ž. B. a J. C. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júla 2008 doručená sťažnosť A. B., Ž. B. a J. C. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského

súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 62/2008 z 31. marca 2008 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že krajský súd (ako súd odvolací) namietaným uznesením zmenil rozsudok Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C/151/2006 z 15. januára 2008 (ktorým bolo na základe návrhu sťažovateľov zrušené a vyporiadané podielové spoluvlastníctvo účastníkov) v časti týkajúcej sa náhrady trov konania tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na ich náhradu. Toto rozhodnutie krajský súd odôvodnil tým, že vzhľadom na povahu sporu a návrh na spôsob zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva zo strany oboch účastníkov konania pred podaním návrhu, ako aj v priebehu samotného konania dospel k záveru, že zo strany žiadneho z účastníkov nemožno hovoriť o prevažnom úspechu vo veci.

Sťažovatelia vyjadrujú názor, že krajský súd namietaným uznesením porušil ich označené práva, pretože *„neaplikoval platné právo v súlade s bežne zaužívanými postupmi, ale použil svojský arbitrárny výklad zakladajúci sa na ľubovôli, ktorý žiadnym spôsobom neodôvodnil“*.

Podľa sťažovateľov sú dosiaľ zaužívané právne východiská také, že v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva sa aplikuje v zásade § 142 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom vzhľadom na to, že výška plnenia závisela v danom prípade od znaleckého posudku, mala im byť priznaná plná náhrada trov konania podľa § 142 ods. 3 OSP.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovatelia opisujú skutkový stav, ktorý predchádzal podaniu ich žaloby o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, čo napokon urobili, ako to tvrdia, kvôli nastoleniu právnej istoty a stabilizovaniu právnych vzťahov. Sťažovatelia poukazujú aj na to, že sa v priebehu konania snažili dohodnúť s odporcami mimosúdne, s čím však títo nesúhlasili a nechceli sa podieľať na zaplatení na účely vyporiadania vypracovaného znaleckého posudku. Aj po vyhotovení znaleckého posudku sa sťažovatelia opätovne obrátili na odporcov s návrhom na mimosúdne vyporiadanie, ktorý

rešpektoval cenu podielov určenú znaleckým posudkom vyhotoveným znalcom pribratým do konania, avšak ani tento návrh odporcovia neakceptovali a požadovali navýšenie tejto ceny. Sťažovatelia neuspeli ani s návrhom na mimosúdne vyporiadanie predloženým na pojednávaní konanom 10. januára 2008.

Ako odmietnutie spravodlivosti sťažovatelia vnímajú postup a rozhodnutie krajského súdu voči nim, keďže sú presvedčení, že urobili všetko preto, aby sa vyhli súdnemu sporu, resp. aby sa s odporcami dohodli ešte aj v priebehu súdneho konania. Poukazujúc na judikatúru všeobecných súdov sťažovatelia tvrdia, že v súdnej praxi sa v takýchto prípadoch náhrada trov konania priznáva.

S prihliadnutím na uvedené sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 62/2008-202 zo dňa 31. 3. 2008 došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 62/2008-202 zo dňa 31. 3. 2008 sa zrušuje a vec sa vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.“

Krajský súd na výzvu ústavného súdu v stanovisku k sťažnosti zo 17. júla 2008 okrem iného vyjadril názor, že svoje rozhodnutie odôvodnil dostatočným spôsobom, a preto nemôže byť arbitrárne ani zjavne neodôvodnené alebo z ústavného hľadiska neospravedliteľné, čo by mohlo mať za následok porušenie sťažovateľmi označených práv.

Sťažovatelia reagovali na vyjadrenie krajského súdu podaním z 13. augusta 2008 nestotožňujúc sa s ním tvrdiac, že z jeho odôvodnenia nie je zrejmé, čo ho viedlo k právnomu záveru o nepriznaní im práva na náhradu trov konania. Rozhodnutie považujú za nedostatočne odôvodnené bez uvedenia relevantných dôvodov, na ktorých je založené.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú,

aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Sťažovatelia namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému podľa nich došlo nedostatočne odôvodneným rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 5 Co 62/2008 z 31. marca 2008 v spojení s jeho výrokom, ktorým im nebolo priznané právo na náhradu trov konania. Podstatou sťažnosti proti označenému uzneseniu krajského súdu je teda námietka nepreskúmateľnosti odôvodnenia uvedeného uznesenia, ktorým krajský súd zmenil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu a nepriznal náhradu trov prvostupňového konania ani jednému z jeho účastníkov.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a k čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

K porušeniu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu, resp. analogického práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru by mohlo dôjsť rozhodnutím všeobecného súdu nielen tým, ak by tento fakticky odňal možnosť komukoľvek domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (napr. II. ÚS 8/01), ale aj tým, ak by tento súd rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (napr. I. ÚS 241/07), alebo vtedy, ak by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. III. ÚS 264/05).

Podľa § 142 ods. 1 OSP účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 OSP ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Podľa § 142 ods. 3 OSP aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu.

Podľa § 224 ods. 1 OSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa platia i pre odvolacie konanie.

Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997).

Práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Je vo výlučnej právomoci všeobecných súdov posúdiť mieru úspechu strán podľa § 142 ods. 2 OSP a na základe toho rozhodnúť o ich pomernom rozdelení alebo vyslovení, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov právo. Dôvodom na použitie uvedeného ustanovenia je, že účastník mal iba čiastočný úspech vo veci. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne, jasne a výstižne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Toto zákonné ustanovenie je potrebné z hľadiska práva na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vykladať a uplatňovať s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999, § 26) tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Z citovaných článkov ústavy a dohovoru však nemožno vyvodzovať, že dôvody uvedené súdom sa musia zaoberať zvlášť každým bodom, ktorý niektorý z účastníkov konania môže považovať za zásadný pre svoju argumentáciu (mutatis mutandis I. ÚS 56/01).

Z napadnutého uznesenia vyplýva, že ho krajský súd odôvodnil okrem iného takto:

„Navrhovatelia sa návrhom podaným na súde dňa 21. 7. 2006 domáhali zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva s odporcami k predmetným nehnuteľnostiam. Zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva navrhli uskutočniť prikázaním nehnuteľnosti do podielového spoluvlastníctva navrhovateľov, pričom cenu, ktorú navrhujú vyplatiť odporcom za ich podiely, v návrhu neuviedli. Pred podaním návrh odporcovia listom zo dňa 21. 2. 2006 navrhli navrhovateľom vyporiadanie podielového spoluvlastníctva tým spôsobom, že podiely odporcov by pripadli navrhovateľom, za čo by pre každého z odporcov vyplatili za ich podiel sumu 62.500,- Sk. Navrhovatelia im listom zo dňa 28. 2. 2006 oznámili, že s nimi navrhnutou cenou nesúhlasia a ponúkli im za podiel pre každého sumu 27.333,33 Sk. Po podaní znaleckého posudku v konaní na zistenie všeobecnej hodnoty predmetných nehnuteľnosti navrhovatelia listom zo dňa 3. 7. 2007 uviedli, že akceptujú cenu určenú znalcom a odporcom a boli ochotní uhradiť za ich podiely každému sumu 41.667,- Sk. Odporcovia za svoje podiely žiadali zaplatiť sumu 50.000,- Sk. V napadnutom rozsudku súd uložil navrhovateľom zaplatiť odporcom za ich podiely sumu 41.666,- Sk.

Z povahy podielového spoluvlastníctva ako spoločenstva vlastníckych práv založených na dobromyseľnosti vyplýva, že ak nedôjde k dohode, môže ktorýkoľvek spoluvlastník požiadať súd o zrušenie spoluvlastníctva a jeho vyporiadanie. Predmetom vyporiadania je vždy celá vec patriaca do podielového spoluvlastníctva a vyriešenie

všetkých právnych vzťahov spoluvlastníkov, pričom súd je povinný v konaní postupovať podľa zákonom stanoveného poradia a návrhmi, ani vzájomnými návrhmi účastníkmi konania, pokiaľ ide o formu vypořádania podielového spoluvlastníctva, nie je viazaný. V konaní o zrušenie spoluvlastníctva a o vypořádání medzi spoluvlastníkmi nie je súd viazaný návrhom na spôsob vypořádania a svojím rozhodnutím môže vec rozdeliť napriek tomu, že navrhovateľ sa domáhal prikázania svojho spoluvlastníckeho podielu ostatným spoluvlastníkom (R 4/1966). V rozhodnutí o rozvrhu náhrady za vyvlastnenú nehnuteľnosť musí súd vychádzať z výšky spoluvlastníckych podielov (R 19/1967). Primeranou náhradou pri vypořádání zrušeného podielového spoluvlastníctva je príslušný podiel všeobecnej ceny veci (S 43/1997).

Vzhľadom k povahe tohto sporu a návrhom na spôsob zrušenia a vypořádania podielového spoluvlastníctva zo strany oboch účastníkov konania pred podaním návrhu, ako aj v priebehu samotného konania odvolací súd dospel k záveru, že zo strany žiadneho z účastníkov konania nemožno hovoriť o prevažnom úspechu vo veci, preto odvolací súd podľa § 224 ods. 1 OSP a § 142 ods. 2 OSP o trovách konania rozhodol tak, že ich zmenil a žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov konania nepriznal.“

Toto odôvodnenie krajského súdu nemožno – odhliadnuc od toho, že je pomerne stručné – považovať za odporujúce citovaným článkom ústavy a dohovoru. Pokiaľ § 157 ods. 2 OSP ustanovuje aj „stručnosť“ odôvodnenia, týka sa to predovšetkým odôvodnenia o trovách konania. Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie o trovách konania treba posudzovať v kontexte celého rozhodnutia (I. ÚS 230/04). Ak krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia akcentoval najmä to, že podľa záverov, ku ktorým došiel, nemožno zo strany žiadneho z účastníkov konania hovoriť o prevažnom úspechu vo veci, podľa názoru ústavného súdu krajský súd odôvodnil namietané uznesenie ústavne akceptovateľne.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu, ale najmä s rozsahom odôvodnenia nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto odôvodnenia. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa

tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu interpretácia § 142 ods. 2 OSP a jeho odôvodnenie krajským súdom v danej veci takéto nedostatky nevykazuje a nevyžaduje ústavno-súdnu korekciu.

K tomu treba dodať, že vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je chrániť občana pred skutkovými a právnymi omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

Ústavný súd preto konštatoval, že v okolnostiach daného prípadu nezistil priamu súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2009